

Соціально-економічні передумови і
результати повстанського руху в
Україні (діяльність отаманів Н.
Махно, Григор'єва, Зеленого).

Основні причини формування селянського повстанського руху:

- політичний хаос в країні,
- невирішеність аграрного питання,
- вплив політичних партій різних спектрів.

Джерелом формування повстанських загонів стала Перша світова війна. По-перше, масові мобілізації не тільки навчили широкі маси селян володіти зброєю, а й привчили їх використовувати зброю проти людей. До того ж за роки війни ціна людського життя значно понизилася. По-друге, наявність лінії фронту, яка всі роки проходила по території України, та розвал царської армії обумовили появу в селах значної кількості зброї. До цього слід додати, що відсутність досвіду мирної політичної боротьби та нездатність урядових структур вирішити назрілі питання парламентськими методами підштовхували селян до вирішення своїх нагальних проблем силовими методами.

За політичною орієнтацією селянські повстанські загони можна розподілити на: пробільшовицькі, орієнтовані на Українську народну республіку, антиденікінські і антиврангелівські.

У цілому слід відзначити, що повстанський рух не мав чіткої структурованості і у більшості випадків був повною мішаниною різних груп населення і партій, які ставили перед собою завдання боротися з денікінщиною чи більшовизмом або задовольняти власні інтереси, що звичайно не дає можливості визначити чітку класифікацію і кількісну характеристику повстанських загонів на Півдні України у 1918 – 1920 р.р.

Діяльність повстанських загонів на чолі з Н.Григор'євим

Серед найбільш масових повстанських рухів на Півдні України слід виділити загони на чолі з Никифором Григор'євим та Нестором Махном.

Діяльність повстанських загонів на чолі з Н. Григор'євим можна розподілити на такі періоди:

I період: серпень – грудень 1918 р. – формування повстанських загонів Никифора Григор'єва, окреслення політичної орієнтації;

II період: грудень 1918 – січень 1919 р. – реорганізація загонів Н.Григор'єва у Херсонську дивізію Південного фронту УНР;

Отаман Н. Григор'єв

Діяльність повстанських загонів на чолі з Н.Григор'євим

Більшовицький агітаційний плакат проти Григор'єва

III період: лютий 1919 р. – травень 1919 р. – зміна політичного курсу, переорієнтація на радянський (більшовицький) уряд. Вхід загонів Григор'єва до складу Придніпровської дивізії;

IV період: травень – липень 1919 р. – відхід від радянського (більшовицького) уряду, формування повстанської армії. Налагодження взаємозв'язку з повстанськими загонами Н. Махна. Знищення Н.Григор'єва. Ліквідація григор'євських загонів.

Діяльність повстанських загонів на чолі з Н. Махном

Діяльність махновських з'єднань на Півдні України можна розподілити таким чином:

I період : кінець вересня 1918 р. – 28 грудня 1918 р. – формування і розгортання повстанського руху. Його ідентифікація як повстанського. Вже на листопад 1918 р. махновські загони контролювали район від Павлограду і Синельниково до Азовського моря на півдні.

II період: 28 грудня 1918 р. – 17 червня 1919 р. – призначення Н.Махна Головнокомандуючим Радянської Революційної Робітничо-Селянської армії Катеринославського району. На кінець грудня 1918 р. у повстанських лавах перебувало бл. 4 тис. бійців.

Нестор Махно

Діяльність повстанських загонів на чолі з Н. Махном

Прапор часів повстання
під проводом Н. Махна

II період: підписання з більшовиками військово-політичної угоди. Формування з загонів Махна 3 бригади I Задніпровської дивізії чисельністю у понад 6,5 тис. бійців. Спроба Махна переформувати бригаду у I-у повстанську дивізію. Телеграма Махна від 28 травня 1919 р. про складання з себе повноважень командира дивізії. Конфлікт з радянським командуванням, через спробу Махном провести 15 червня 1919 р. з'їзд представників Гуляйпільського району. Друга телеграма Махна від 9 червня 1919 р. про складання з себе повноважень командира дивізії. 17 червня 1919 р. – розстріл Надзвичайним трибуналом членів махновського штабу.

Ліяльність повстанських загонів на чолі з Н. Махном

III період
повстання
1919 –
Команду
Червоно
повстання
IV період
складу
армії. М
Початок

Група махновців, у центрі – Ф. Щусь

об'єднання
р. 27 липня
ня Махна
Боротьба з
о. Розпуск
командного
овстанської
ї частини.
Росії.

У пер
перего
Підпис
україн
проти
Ради
листо
махно
VI пер
групи
махно

проведення
вництвом.
угоди між
і боротьби
СПР. Заява
ду від 13
я Махна і
Кримської
Згорання

Зразки друкованої продукції армії Н. Махна

Діяльність повстанських загонів на чолі з П. Терпилом (Зеленим)

Восени 1918 року в Терпило створено партизанський загін на чолі з П. Терпилом. Під час боротьби за незалежність України загін підтримала Дніпровська дивізія під керівництвом Євгена Кононенка. У травні 1919 р. виступив проти радянської влади. Загинув у червоними партизанами. Селянський повстання захопив у травні 1919 року Київську та Полтавську губернії. Діяльність загону в київських околицях називали «Курен

Отаман Зелений

створено 3-тисячний загін, як себе назвав самозахисний загін. У листопаді 1918 року в Терпило виступив отаман Зелений, який вступив в союз з полковником Кононом Директорії. У січні 1919 року перейшовши на бік українців, дивізія увійшла під командуванням отамана Зеленого в Київську губернію і частину нової влади жителі Терпила увійшло в історію під